

30. januar 2024

Til
Søfartsstyrelsen
Caspar Brands Plads 9
4220 Korsør
havplan@dma.dk

Vedr. foreningen Danmarks Vilde Naturs hørings svar til Havplan 2

Danmarks Vilde Natur takker for muligheden for at afgive hørings svar. Vi ser det som positivt, at der skabes en 10 årig tværsektoriel planlægning for udvikling på havet, hvor formålet er at bidrage til en bæredygtig udvikling. Det fremgår af havplan.dk, at planen inkluderer energisektoren til søs, søtransport, transportinfrastruktur, fiskeri, akvakultur, indvinding af råstoffer samt bevarelse, beskyttelse og forbedring af miljøet. Der er forud for høringen gennemført en Miljøvurdering og en Væsentligheds- og Konsekvensvurdering af planen.

Vores hørings svar omhandler følgende emner: Generelle bemærkninger, skaldyrsproduktion, havbrug, bundtrawl, råstoffer, aktiviteter i havstrategiområder samt en opsamling af synspunkter.

1. Generelle bemærkninger

Jf. havstrategidirektivet og lovbekendtgørelsen er kravene til havplanen, at den skal være bæredygtig og have en økobaseret tilgang, dvs. udarbejdet under hensyntagen til de forskellige hav- og fjordområders forskellige forudsætninger, behov og bæreevne. Begrebet er EU-retligt defineret: "En økobaseret tilgang skal forstås som forvaltning af de menneskelige aktiviteter, der sikrer, at det samlede pres fra sådanne aktiviteter holdes inden for niveauer, der er foreneligt med opnåelsen af en god miljøtilstand, og at de marine økosystemers evne til at håndtere menneskeskabte forandringer ikke bringes i fare, samtidig med at en bæredygtig udnyttelse af havets goder og ydelser muliggøres". Kravet om en økobaseret tilgang fremgår også af det politiske aftalepapir, men man kan generelt ikke se tilgangen anvendt i havplanens arealreservationer ligesom der ingen sikkerhed er for, at de planlagte aktiviteter og forstyrrelser holder sig inden for økosystemernes bæreevne. Væsentligheds- og konsekvensvurderingen er sket på et yderst overordnet niveau, indeholder en lang række forbehold og bærer præg af, at udlægsbeslutninger er foretaget uden økosystemtilgang og uden at potentielle miljøkonsekvenser forinden er blevet overvejet.

2. Skaldyrsproduktion

I Havplan 2 er det primært havområder i **Isefjorden, Limfjorden, Vejle Fjord** og **As Vig/Endelave** der udlagt til skaldyrsproduktion i hhv. vandsøjlen og som kulturbanker. I forhold til Natura 2000 beskyttelsen af arealer i Limfjorden og As Vig/Endelave, er dette stærkt problematisk:

- **Opdræt af skaldyr i vandsøjlen (Ao):** Det er veldokumenteret, at skaldyr forårsager en betydelig forurening, der ophobes under anlæggene i form af ufordøjet materiale og faeces. I Skive Fjord fx ses et op til tre meter tykt slamlag med liglagen af hvide svovlbakterier og jævnlige bundvendinger. Skaldyrsproduktion i vandsøjlen ødelægger underliggende havbund, skygger ålegræs/makroalger væk og skaber iltproblemer. Produktionen er på ingen måde forenelig med Natura 2000 områder.
- **Kultur- og omplantningsbanker (Ak):** kræver ligeledes robuste vandområder og hører heller ikke til i beskyttede Natura 2000 områder. Skaldyrsyngel udlægges og høstes efterfølgende via skrab af havbunden. Undermålerne genudlægges på omplantningsbanker til senere genhøst. Det betyder at havbunden her skrabes mindst 2 gange/produktionsgang til skade for struktur og bundliv. Endvidere frigiver skrab en betydelig mængde lagret CO2 fra havbunden.
- **Naturbeskyttede områder:** Både i Limfjorden og især i As Vig/Endelave området er arealer til begge produktionsformer forøget og de tilføjede arealer ligger tilmed inde i Natura 2000 område 56. Her skulle man jf. den økosystembaserede tilgang forvente en begrænsning af naturskadelig aktivitet fremfor en forøgelse. Natura 2000 områder er ikke robuste havområder og en skaldyrsproduktion bør ikke tillades.
- **Væsentlighedsvurdering:** Udlægningen er tydeligvis ikke foretaget ud fra en robustheds- eller økosystembaseret vurdering forud for udlæg. Havplanens væsentlighedsvurderingen konkluderer da også, at for samtlige udlagte skaldyrsarealer, kan det ikke udelukkes at produktionen vil have en væsentlig påvirkning af Natura 2000 områderne, fx nedenstående klip fra N2000 nr 56 vurderingen. <https://havplan.dk/content/api/latest/files/10f39c78-886e-4830-9b19-3db387de0ca8/file>

Konklusion på væsentlighedsvurderingen for N56 Horsens Fjord, havet øst for og Endelave.

10.5.4 Konklusion væsentlighedsvurderingen

Sammenfattende vurderes det ved en udnyttelse af den udlagte udviklingszone til kultur- og omplantningsbanker og den udlagte udviklingszone til opdræt af skaldyr i vandsøjlen:

- > At det på forhånd kan **udelukkes**, at der kan forekomme **væsentlige påvirkninger** på marsvin (1351), gråsæl (1364), spættet sæl (1365) og odder (1358) samt fuglene på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet
- > At man **ikke på forhånd kan udelukke, at der kan opstå væsentlige påvirkninger** på marine naturtyper på udpegningsgrundlaget for N56 Horsens Fjord, havet øst for og Endelave, hvorfor der skal udarbejdes en konsekvensvurdering.
- > Det **kan ikke udelukkes**, at udnyttelsen af de udlagte udviklingszoner til kultur- og omplantningsbanker til produktion af skaldyr (Ak) og opdræt af skaldyr i vandsøjlen (Ao) **kan påvirke Natura 2000-områderne væsentligt**.

Vurderingen er foretaget på havplanens overordnede niveau, og kan derfor ikke anvendes til at konkludere i forhold til mulige påvirkninger ved godkendelsen af konkrete projekter. I forbindelse med eventuelle ansøgninger om konkrete projekter skal der gennemføres Natura 2000-væsentlighedsvurdering og eventuelt Natura 2000-konsekvensvurdering.

Samlet set mener vi ikke, at der i Natura 2000 områder eller tilgrænsende områder skal udlægges arealer til nogen form for skaldyrsproduktion.

3. Havbrug

Der er en arealjustering ved Hjarnø, et udlæg syd for Endelave, 7 udlæg til nye brug i Kattegat samt udlæg til landets 19 eksisterende havbrug. Der er enkelte udtag af nye havbrugszoner i Kattegat.

Fiskeproduktion til havs i åbne netbure er voldsomt forurenende og modarbejder direkte målene for vandkvalitet jf. Vandrammedirektivet og en gunstig bevaringsstatus jf. Habitatdirektivet.

- **7 havbrugszoner i Kattegat** De ansøgte miljøgodkendelser for havbrug i de 7 udlagte zoner i Kattegat/Hundested forventes at bliver afvist af Miljøstyrelsen med henvisning til Vandrammedirektivets kvælstofkrav, som er tilfældet med tidligere truffne afgørelser i samme område. Der er ikke noget råderum for yderligere kvælstofbelastning af Kattegat og alle disse arealudlæg bør fjernes fra Havplanen.
- **Havbrugszone syd for Endelave** Vi undrer os meget over udlægget til havbrug syd for Endelave, da et enigt Klagenævn i 2014 - i en principiel afgørelse - afviste en miljøgodkendelse på lokaliteten, med henvisning til, at skader på det nærliggende N2000 område ikke kunne afvises. Placeringstilladelsen udløber endvidere i marts 2024. Udlægget bør fjernes.
- **5 Havbrugszoner i As Vig/Horsens Yderfjord.** Der er udlagt zoner til de 5 eksisterende havbrug i As Vig og Horsens Yderfjord for den næste 10-års periode. Havbrugene har ligget der i mange år og er hovedårsag til områdets yderst ringe vandkvalitet. Yderfjorden har "dårlig økologisk tilstand", (laveste kategori), mens As Vig har "ringe økologisk tilstand", (næstlaveste kategori) jf vandrammedirektivet. En habitatkonsekvensvurdering fastslår endvidere, at det ikke kan afvises, at de 5 havbrugs kumulative effekt kan skade naturtyper og arter i Natura 2000 område 56. Endelig er placeringstilladelserne for samtlige havbrug udløb i 2004, ligesom der for alle skal udarbejdes nye miljøgodkendelser. Det skal også bemærkes, at en havbrugsejer ulovligt har udledt forurening på op til 4 x det tilladte i en meget lang årække, hvorfor området er voldsomt overbelastet og behøver regenerering. Havbrugene bør snarest flyttes på land, da produktionsformen er forældet og uforenlig med både Vandrammedirektivet og Habitatdirektivet. Vi vil derfor foreslå – hvis lovgivningen muliggør det - at udlægget til de 5 havbrug tidsbegrænses og at dette fremgår af havplanen.
- **De øvrige 14 havbrugszoner** med eksisterede havbrug bør ligeledes på kortere sigt udfases.

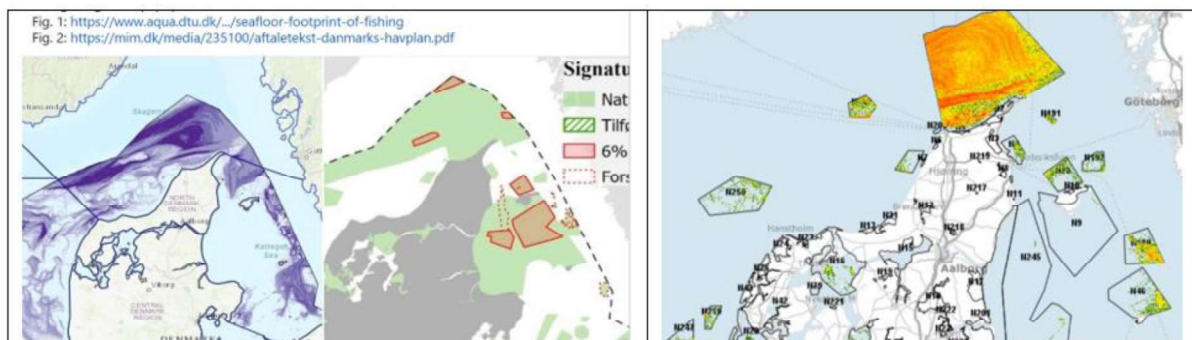
4. Bundtrawl

- **Bundtrawl generelt.** Størstedelen af Danmarks havareal er påvirket af bundtrawl og nogle bundtyper udsættes for bundtrawling flere gange årligt. Kattegat og Skagerrak er blandt de mest trawlførstyrrede havområder i verden og er en af havmiljøets største presfaktorer. (<https://www.ipbes.dk/wp-content/uploads/2021/06/HavEkspertU.pdf>, bla. side 14)

Bundtrawl har en stærkt negativ påvirkning på havmiljøet. Forstyrrelsen af havbunden skader dyr og planter direkte, samtidig med at havbunden som levested skades ved at fjerne den rumlige variation. Herudover har de bundsløbende redskaber stor klimapåvirkning, da store mængder CO₂ frigøres fra havbunden under trawlet.

Vi foreslår, at der generelt sker en betydelig begrænsning af bundtrawl via udlægning af trawlfrie zoner jf. forslået for Bælthavet, således at ressourceudnyttelsen bliver mere bæredygtigt.

- **Bundtrawl og Havstrategiområder:** Det fremgår af aftaleteksten mellem partierne, at de strengt beskyttede havstrategiområder, skal øges til 6%. Vi kan imidlertid konstatere, at især i det nordlige Skagerrak og omkring Bornholm, er de nye strengt beskyttede havstrategiområder bittesmå områder, placeret isoleret fra hinanden på steder, hvor der i dag ikke bundtrawles. Det kunne tyde på, at udpegningskriteriet primært har været, at tilgodese trawlfiskeriet fremfor en økosystembaseret udpegningskriterium som bekendtgørelsens §5 kræver. Vi mener, at udpegningskriteriet og placering skal ske efter naturfaglige kriterier såsom, størrelse, sammenhæng, naturkvalitet og repræsentativt naturindhold og forbud mod forstyrrelser som bundtrawl.



De første 2 figurer sammenligner de violette bundtrawlede områder med de røde nye strengt beskyttede havstrategiområder. Den sidste figur viser med orange trawlintensitet i Natura 2000 områder omkring Nordjylland i 2018.

- **Bundtrawl i Natura 2000 områder**
 Der foregår i dag ligeledes et betydeligt, naturskadeligt bundtrawl i Natura 2000 områderne, et faktum, der medvirker til, at biodiversitetsrådet ikke betragter mange Natura 2000 områder for reelt beskyttede, men blot beskyttet på papiret.
 Vi ønsker et generelt forbud mod bundsløbende redskaber i Natura 2000 områder.

5. Råstoffer

Råstofindvinding til havs har stor betydning for anlægsaktiviteter, men har samtidig konsekvenser for havnaturen. Især Køge Bugt og Århus bugt og området ud for Ebeltoft foregår der intens råstofudvinding. Det fremgår af det politiske aftalepapir, at arealer til råstofindvinding på havet søges reduceret fra i dag ca. 7 pct. til ca. 5 pct. af det samlede havareal, og med særligt fokus på begrænsning i de kystnære områder. Det fremgår imidlertid af bilag til Havplanredegørelsens tabel 1, at der i den nye

havplan **tillægges** et råstofareal på + 23 km², hvilket er i modstrid med aftaleteksten. <https://havplan.dk/content/api/latest/files/afa1b31a-da5d-4acb-9911-d1fce354d23d/file>. 5% er dog stadig en stor arealreservation og råstofindvinding medfører et direkte tab af marine levesteder, havbundsstruktur og marint dyre- og planteliv. Vi foreslår derfor, at indvindingen reduceres betydeligt via. fx forbudszoner og med fokus på at friholde kystnære områder.

6. Tilladte aktiviteter i havstrategiområder

Af hensyn til landets forsyningssikkerhed og den pågående krig i Ukraine er det politisk besluttet, at placere energianlæg bl.a. i områder med strengt beskyttet natur. Op til 30% af havarealet skal udlægges til energiøer, som - jf den politiske aftaletekst - nu kan tillades placeret i beskyttet havstrateginatur. Aftaleteksten tillader endvidere, at den beskyttede natur i havstrategiområderne sameksisterer med betydeligt forstyrrende aktiviteter som fiskeri og CO₂ lagring. Havplan 2 er således en betydelig forringelse af naturbeskyttelsen.

Danmark er jf. EU's biodiversitetsstrategi, forpligtet til at udlægge 30 % beskyttet natur heraf 10% strengt beskyttet natur til havs. Biodiversitetsrådet i årsrapport 2023 vurderet, at kun 1,9 % af havet reelt kan betragtes som værende beskyttet. Den nye havplans krav om sameksistens med ikke kun havvind men også CO₂ lagring, råstofindvinding mm. er en så betydelig svækkelse af den juridiske beskyttelse af havstrategiområder, at Biodiversitetsrådet ikke længere kan tælle områderne med som beskyttede. (side 91, <https://www.biodiversitetsraadet.dk/viden/aarsrapport-2023>). Det synspunkt kan vi fuldt tilslutte os.

7. Opsamling af synspunkter

- Vi har svært ved at se, at Havplanen er udarbejdet med en økosystembaseret tilgang som krævet af Lovbekendtgørelsens §5 og der er ingen sikkerhed for, at de planlagte aktiviteter og forstyrrelser holder sig inden for økosystemernes bæreevne.
- Vi mener ikke, at der i Natura 2000 områder/beskyttede områder skal udlægges nogen form for skaldyrsproduktion. Udlæg af arealer i Natura 2000 områder er uacceptabel og kan ikke være baseret på en forudgående økosystemvurdering.
- Alle udlæg til fremtidige havbrug (Djursland/Hundested/Endelave Syd) bør fjernes. Udlægszoner til de 5 eksisterede havbrug i As Vig/Horsens Yderfjord bør - hvis lovgivningsmæssigt muligt - tidsbegrænses. De øvrige 14 havbrugszoner bør på kortere sigt ligeledes udfases.
- Der bør generelt ske en betydelig begrænsning af bundtrawl via trawlfrie zoner (jf. Bælthavet), mhp. bæredygtig ressourceudnyttelse. Beskyttede naturområder bør helt friholdes.
- Vi mener, at mange placeringer af havstrategiområder er foretaget mhp. at minimere trawlkonflikter fremfor efter naturfaglige kriterier såsom, størrelse, sammenhæng, naturkvalitet og repræsentativt naturindhold, hvilket hverken er økosystembaseret eller acceptabelt
- Vi ønsker en friholdelse af alle Natura 2000 områder for bundslæbende redskaber.

- Vi foreslår, at reducere råstofindvinding betydeligt via fx forbudszoner og med fokus på at friholde kystnære områder.
- Vi deler Biodiversitetetrådets synspunkt om, at sameksistens mellem havstrateginatur og diverse forstyrrende aktiviteter som energi, fiskeri og CO2-lagring, er en så stor svækkelse af den juridiske beskyttelse af havstrategiområder, at områderne ikke længere kan betegnes som beskyttede.

På foreningens vegne



Danna Borg
Forperson